Đôi điều về Nhân Quả và tâm thức con người

Tôi thấy nên chia sẽ một chút góc nhìn bản thân về chủ đề Nhân Quả trong cuộc sống của chúng ta qua đó hy vọng đóng góp một cách nhìn riêng về cuộc sống xung quanh đến mọi người. Khi nói về Nhân Quả con người thường nghĩ đến chủ đề đã có từ xa xưa trong đức tin tín ngưỡng tôn giáo. Mục đích bài viết này là cố gắng làm nó mới mẻ mở rộng vấn đề hơn một chút về mối quan hệ chặt chẽ giữa ý niệm Nhân Quả và tâm thức của con người. Khái niệm Nhân Quả giải thích ngắn gọn là Nguyên Nhân và Kết Quả - là mối liên kết chặt chẽ giữa cái có trước là nguyên nhân dẫn đến sự hình thành cái có sau là kết quả. Một ví dụ đơn giản của Nhân Quả khi một sinh viên mất tập trung lơ là trong học tập là nguyên nhân dẫn đến kết quả một điểm số kém mà bạn ấy nhận được.

Tuy nhiên khi suy nghĩ kĩ hơn về vấn đề này, tôi lại thấy Nhân Quả thực tế không có tính phổ phát đại chúng dành cho một tổ chức, cộng đồng hay xã hội; càng không phải là nguyên lí quy luật cụ thể gì có giá trị tuyệt đối bất di bất dịch. Như trong ví dụ nêu ở trên sự lơ là học hành của cậu sinh viên không phải lúc nào cũng dẫn đến kết quả điểm số kém. Nhiều vô kể các yếu tố từ tâm lí, sức khoẻ cho đến môi trường xung quanh đến từ của vô số các chân lí quy luật của tự nhiên của vũ trụ góp phần quyết định kết quả học tập. Khía cạnh lơ là học tập chỉ là một trong vô vàn nhân tố ấy thôi.

Cho nên với tôi ý niệm Nhân Quả hoàn toàn chỉ mang yếu tố cá nhân riêng tư của từng cá thể từng con người trên thế gian. Trong khi so với toàn bộ nền tri thức của cả Nhân Loại trải qua hàng nghìn năm thì tri thức của từng cá thể trong chúng ta góp nhặt trong suốt cuộc đời quá bé nhỏ giống như hạt cát giữa biển khơi vậy. Đó là khi chưa mở rộng vấn đề toàn bộ nền tri thức của Nhân Loại tích luỹ qua hàng nghìn năm cũng chỉ ví như hòn sỏi giữa đại dương so với cả một vũ trụ khổng lồ với đầy ấp chân lí và quy luật vô biên. Cho nên theo tôi tính phổ quát của ý niệm Nhân Quả chỉ là sự viện

dẫn mơ hồ đến nhưng quy luật chân lí vô biên của tự nhiên của vũ trụ mà con người chưa hề biết đến cũng như thấu hiểu nổi.

Vậy mà trong từng khoảng khắc của cuộc đời, tâm tưởng con người vẫn luôn có khuynh hướng ngộ nhận lầm tưởng rằng chỉ cần dựa vào một lượng tri thức quá ít ỏi của bản thân để tự cho mình khả năng đánh giá phán xét quá khứ và suy đoán kì vọng rằng nó sẽ sinh ra một kết quả nào đó trong tương lai. Thế rồi sự vọng tưởng đó kiến tạo nên niềm mong mỏi đợi chờ để chứng kiến thoả mãn tận hưởng cái tương lai mà vọng tưởng ấy đã tạo ra mà tôi gọi đó là Vọng tưởng Nhân Quả. Nó hiện hữu không chỉ giới hạn ở những hoàn cảnh tình huống liên quan các giá trị đạo đức xã hội hay tôn giáo, tín ngưỡng mà nó ẩn khuất trong từng phút từng giây ở cuộc sống đời thường. Ví dụ khi một đứa trẻ cảm thấy thiếu tự tin lần đầu tiên trong đời được giao nhiệm vụ đem một khay trà với nhiều ly tách đi lên cầu thang. Đứa trẻ đang cố gắng giữ thăng bằng và kì vọng rằng mình đủ khéo léo hoàn thành nhiệm vụ mà không làm rơi đổ khay trà. Và rồi không may một ly trà rơi ra khỏi khay và lăn tròn từ bậc thang này xuống bậc thang khác. Trong giây khắc đầy hoang mang tuyệt vọng đó đứa trẻ chỉ biết hy vọng rằng ly trà sẽ đủ cứng chắc để còn nguyên vẹn sau cú rơi lăn xuống cầu thang. Có thể nhận ra trong khoảnh khắc ngắn ngủi tâm trạng đứa trẻ đó ngập tràn những Vọng Tưởng Nhân Quả khi cố gắng tin khả năng khéo léo cẩn thận của bản thân và kì vọng cái kết quả đem được khay trà an toàn lên cầu thang cũng như cái kết quả ly trà vẫn còn nguyên vẹn sau cú rơi lăn tròn.

Trong khi cái vọng tưởng Nhân Quả vốn đã ẩn sâu lẩn khuất trong tâm tưởng của con người thì chính nó là gánh nặng cho tâm hồn như hòn đá tảng trĩu nặng trên vai chúng ta từ lúc chào đời. Tôi xem đó là Gánh Nặng Nhân Quả của từng con người trong chốn nhân sinh. Hẳn khi đọc đến đây bạn sẽ liên tưởng ngay cách dùng chữ Gánh Nặng Nhân Quả rất giống với khái niệm Nghiệp được đề cập trong các tôn giáo lớn như đạo Phật. Theo tôi cách so sánh đó có phần đúng nhưng bản thân tôi không thích dùng chữ Nghiệp theo cách lí giải về Gánh Nặng Nhân Quả. Bởi vì chữ Nghiệp mà tôi

hiểu qua sách vở truyền thông và thói quen sử dụng nó trong giao tiếp hằng ngày ở những con người tôi đã gặp trong đời thì khái niệm đó mang tính cố hữu, khó hoán cải sửa đổi và tiêu cực. Qua cách lí giải theo nghĩa Gánh Nặng Nhân Quả tôi mong muốn truyền tải thông điệp về sự chia sẽ cảm thông về những gánh nặng những khó khăn đời người trải qua. Khuynh hướng buông bỏ đi những gánh nặng cả thể xác lẫn tinh thần khi cảm thấy mỏi mệt với cuộc sống bộn bề gần như là tất yếu ở mỗi con người. Tựa như khi bạn mang trên vai một ba lô nặng trĩu đủ lâu, bạn sẽ cảm thấy rất mệt mỏi và muốn tìm cơ hội để trút bỏ nó xuống. Điểm khác biệt giữa gánh nặng túi ba lô và gánh nặng Vọng Tưởng Nhân Quả ở chổ một bên bạn dễ dàng ý thức được sức nặng của cái ba lô còn bên kia không phải mọi lúc mọi nơi mọi điều kiện hoàn cảnh bạn cũng nhận ra được sức nặng của sự vọng tưởng trong tiềm thức của mình nếu không nói là chẳng mấy khi bạn nhận ra nó trong cuộc đời. Cũng như trong ví dụ của đứa trẻ đánh rơi tách trà, gánh nặng đó hiển hiện trong từng phút giây của cuộc đời mà chúng ta không dễ dàng ý thức được hoặc chỉ nhận thức được khi nó đã xảy ra.

Khi đọc đến đây có thể bạn nghĩ chẳng phải lí giải của tôi cũng mang nghĩa tiêu cực khi nói về những kì vọng đong đầy tình yêu thương như cha mẹ mong đợi cho con cái được trưởng thành khoẻ mạnh và thành công trên đường đời sao. Chẳng phải quan điểm của tôi như định phản bác lại những hy vọng nhân văn đó hay sao. Nếu bạn đang nghĩ vậy thì bạn đã hiểu nhầm ý tôi. Ở đây tôi chỉ cố gắng đưa ra những ý kiến logic khách quan chứ không hề phản bác hay ủng hộ cổ suý cho bất kì hành vi hay lối sống nào. Trên quan điểm Vọng Tưởng Nhân Quả dù yêu thương hay ghét bỏ hay bất kì tình cảm cảm xúc nào khởi sinh ra sự kì vọng để đón nhận tận hưởng một tương lai vô định cũng đều là gánh nặng. Theo tôi nó là khởi nguồn của sự trưởng thành già dặn mà cũng già cỗi trong tâm hồn. Và cách nhìn nhận này cũng thuận theo chân lí không tránh khỏi Sinh Lão Bệnh Tử của tự nhiên. Cho nên tôi không hề có ý dẫn dắt quan điểm mà chỉ cố gắng đặt nó dưới góc nhìn khách quan nhất có thể. Lựa chọn lối sống cách sống nào điều đó tuỳ vào quyết định ở mỗi con người. Như đã nói ở trên mục đích bài viết này chỉ

muốn gửi đến thông điệp sẽ chia cảm thông với đời sống còn nhiều gánh nặng nhọc nhằn ở mỗi con người trong đó có bản thân tôi.

Từ đầu đến giờ chúng ta mới dạo bước qua phần dễ của vấn đề (theo ý kiến riêng tôi là vậy). Giờ đây chúng ta sẽ đối mặt một câu hỏi khó khăn nan giải không phải riêng trong khuôn khổ bài viết này mà ở nghĩa rộng liên quan tôn giáo tín ngưỡng. Câu hỏi là liệu chúng ta có khả năng trút bỏ, thoát khỏi hay hoá giải những Vọng Tưởng Nhân Quả vốn sinh ra phiền luỵ, buồn khổ của con người mà tôi gọi là Gánh Nặng Nhân Quả? Nó cũng tương tự như thắc mắc liệu con người có xoá bỏ hoá giải được cái Nghiệp được tôn giáo nhắc đến từ ngàn đời xưa. Đó là câu hỏi lớn mà tôi thấy cần thiết phải nói một chút về nó mặc dù tôi không thật sự muốn bàn về nó. Lí do tại sao ư? Tôi không muốn bị cuốn vào những tranh luận không cần thiết với câu hỏi có tầm quan trọng như vậy đối với đời sống con người. Tôi tin mỗi người trong chúng ta đều có những suy nghĩ lí giải và quan điểm riêng về nó mà người khác không có quyền áp đặt quan niệm cá nhân của họ.

Nhưng bài viết sẽ phần nào thiếu sót nếu tôi không đưa ra chút quan điểm nào về vấn đề này. Tôi xin dẫn ra một phần lí giải của bản thân từ ví dụ về nhiệm vụ mà đứa trẻ mang khay trà bước lên cầu thang vậy (nói gọn là nhiệm vụ khay trà). Nếu con người xem việc hoá giải thoát khỏi những Vọng Tưởng Nhân Quả là mục đích hay nhiệm vụ cuộc đời cũng giống như nhiệm vụ khay trà thì sớm hay muộn con người cũng tự đẩy tâm tưởng của mình vào những Vọng Tưởng Nhân Quả ẩn khuất sâu xa hơn. Khi đó tâm hồn con người dễ bị cuốn vào vòng lặp lẩn quẩn của những Vọng Tưởng Nhân Quả mà không cách nào thoát ra được. Đây là điều tôi rất thích ở lí giải Vọng Tưởng Nhân Quả khi nó có tính chất tự phản biện với chính nó. Cho nên với tôi tìm kiếm sự giải thoát khỏi những Vọng Tưởng Nhân Quả không phải là mục tiêu của cuộc đời. Điều tốt nhất có thể làm mà theo tôi là ý thức rõ được sự hiện hữu của những vọng tưởng, cố gắng sống chung và hoà hợp với những vọng tưởng ấy. Theo kinh nghiệm bản thân khi sống hoà hợp

được, chúng ta sẽ dần dần cảm nhận được sự an ủi xoa dịu trước những gánh nặng, buồn khổ, phiền luỵ của đời sống tinh thần.

Như để khép lại bài viết đang trở nên dài dòng này, tôi xin dẫn ra đây tình huống bản thân như tóm tắt lại những gì tôi đã trình bày. Khi tôi bắt tay viết bài thì tôi đã hình dung sau khi tải bài viết lên trên một diễn đàn nào đó trong không gian mạng tôi sẽ có cơ hội tuyệt vời được bàn luận về nó và tương tác với bạn đọc. Và khi đó tôi đã và đang sống trong sự Vọng Tưởng Nhân Quả. Nhưng nếu bạn không nhận được phản hồi nào của tôi từ những bình luận của bạn đối với bài viết thì xin đừng phiền lòng. Có lẽ bạn đã hiểu ra rằng tôi đang ý thức được sự hiện hữu của những vọng tưởng ấy trong tâm hồn mà tôi cố gắng hoà hợp và sống chung với chúng. Mong niềm vui và sự bình an đến với tâm hồn của mỗi người trong chúng ta.